Міністерство освіти і науки України

ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

НН Архітектурно-художній інститут
Кафедра Архітектури будівель і споруд

СИЛАБУС
освітнього компонента – ОК 1
Законодавча та нормативна база реставрації архітектурних об'єктів

Освітній рівень	другий (магістерський)
Галузь знань	G Інженерія, виробництво та будівництво
Спеціальність (спеціалізація)	G17 Архітектура та містобудування
Освітньо-професійна програма	Реставрація архітектурних об'єктів
Обсяг освітнього компонента	**3 кредити ЄСТS** (90 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні
Індивідуальні завдання	контрольна робота
Форми підсумкового (семестрового) контролю	екзамен

Викладач (Викладачі):
Суханов В.Г., д.т.н., проф. директор Архітектурно-художнього інституту ОДАБА;
Мержієвська Н.Ю., к.арх., доцент кафедри Архітектура будівель та споруд Архітектурно-художнього інституту ОДАБА.

В процесі вивчення освітнього компонента у здобувачів вищої освіти сформуються навички та вміння опанування правових засад, вивчення структури національного законодавства, зокрема Закону України «Про охорону культурної спадщини», та розуміння юридичних зобов'язань власників і користувачів пам'яток. Інтеграція міжнародних стандартів, набуття навичок застосування етичних та професійних принципів, розроблених міжнародними організаціями (ЮНЕСКО, ICOMOS, ICCROM), у вітчизняну пам'яткоохоронну практику. Робота в умовах надзвичайних ситуацій, засвоєння нормативних заходів, необхідних для швидкого реагування на наслідки збройної агресії, зокрема процедур протиаварійних та консерваційних робіт відповідно до урядових постанов. Поєднання теорії та практики, формування вміння балансувати між суворими вимогами нормативно-технічної документації (зокрема ДБН А.2.2-14:2016) та науковими принципами збереження автентичності архітектурних об'єктів.

Передумови для вивчення освітнього компонента: Основи реконструкції та реставрації архітектурних об’єктів

Програмні результати навчання:

ПРН 7 Здійснювати проектне моделювання, обирати цифрові технології та програмні засоби для розв’язання задач дослідницького та інноваційного характеру, розробки і реалізації проектів у сфері архітектури та містобудування, оформлення відповідної наукової та технічної документації, виготовлення макетів і наочних ілюстративних матеріалів.

ПРН 10 Обговорювати результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проектів у сфері архітектури та містобудування державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН 12 Знати і застосовувати у практичній діяльності законодавство і нормативну базу щодо проведення досліджень та розробки архітектурно-містобудівних проектів.

ПРН 14 Здійснювати авторський нагляд за реалізацією проектів у сфері архітектури та містобудування.

Диференційовані програмні результати навчання:

знати:

- цілісне розуміння механізмів, що регулюють охорону, консервацію та відновлення культурної спадщини.

володіти:

- цілісне розуміння механізмів, що регулюють охорону, консервацію та відновлення культурної спадщини.

вміти:

- опанування методики розробки науково-проєктної документації згідно з чинними ДБН та ДСТУ; засвоєння міжнародних принципів охорони спадщини, закріплених у профільних хартіях та конвенціях ЮНЕСКО; набуття навичок кризового менеджменту та документування воєнних пошкоджень об'єктів культурної спадщини.

Тематичний план

Тема 1. Законодавча та нормативна база з питань збереження та охорони культурної спадщини: вітчизняний та закордонний досвід.

Тема 2. Вітчизняна нормативна база з питань збереження та охорони об'єктів культурної спадщини (ДБН, ДСТУ та інш.).

Тема 3. Основні міжнародні документи у сфері охорони культурної спадщини (конвенції, протоколи та інш.).

Тема 4. Постанова Кабінету Міністрів України (КМУ) №1342 від 15 листопада 2022р. та в редакції Постанови КМУ від 01 жовтня 2025р. №1237: Сфера застосування, суттєвий зміст, основні положення.

Тема 5. Захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту: основні заходи, передбачені державною політикою України.

Тема 6. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14 травня 1954 р.: суттєвий зміст відповідні заходи з охорони (збереження) культурних цінностей.

Тема 7. Європейська культурна конвенція 1954 р.: суттєвий зміст статей конвенції.

Тема 8. Конвенція про охорону всесвітнього культурного і природної спадщини, що ратифіковано указом Президії Верховної Ради 04.10.88р. Роль ЮНЕСКО у збереженні культурної спадщини.

Тема 9. ДБН А2.2-14:2016 із Зміною №1 "Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування: сфера застосування та основні положення.

Тема 10. ДБН Б.2.2-3:2021 "Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту: сфера застосування та основні положення."

Тема 11. ДСТУ Б.Б. 2.2-10:2016 "Склад та зміст наукової проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування: сфера застосування та основні положення."

Тема 12. ДСТУ-Н Б В.3.2-4:2016 "Настанова щодо виконання ремонтно-реставраційних робіт на пам'ятках архітектури та містобудування: сфера застосування та основні положення."

Тема 13. Вітчизняні нормативні документи щодо використовують При обстеженні та визначенні технічного стану об'єктів культурної спадщини.

Тема 14. Закон України "Про охорону культурної спадщини": Загальні положення.

Тема 15. Закон України "Про охорону культурної спадщини": Класифікація об'єктів культурної спадщини.

Тема 16. Закон України "Про охорону культурної спадщини": управління культурної спадщини.

Тема 17. Закон України "Про охорону культурної спадщини": забезпечення охорони пам'яток.

Тема 18. Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: вітчизняні приклади, плани управління, органи управління.

Тема 19. Рада з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS). Український національний комітет ICOMOS. Визначення, функції.

Тема 20. Національна система ІККРОМ: повноваження та функції.

Тема 21. Законодавчі та нормативні заходи, що застосовуються в Україні по збереженню культурної спадщини від наслідків збройної агресії РФ.

Тема 22. Окремі статті відповідних Законів України, які стосуються охорони та збереження культурної спадщини.

Критерії оцінювання та засоби діагностики

Мінімальний та максимальний рівень оцінювання щодо отримання «екзамену» за освітнім компонентом «**Законодавча та нормативна база реставрації архітектурних об'єктів**» складає від 60 балів до 100 балів.

За освітнім компонентом передбачено виконання контрольної роботи.

ВСТУП

1.Термінологія

2.Історичні передумови створення ЮНЕСКО

3. Ратифікація конвенції Україною

4.Закон України "Про охорону культурної спадщини"

5.Класифікація об'єктів культурної спадщини

6.Список об’єктів всесвітньої спадщини України та критерії відбору

ВИСНОВКИ

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

Загальна семестрова оцінка є сумою балів двох складових:

1) поточного контролю протягом семестру – накопичення балів шляхом виконання завдань на практичних заняттях, виконання контрольної роботи та презентація, відповіді під час опитування на заняттях (максимум 60 балів);

2) підсумкового контролю під час екзаменаційної сесії, тобто безпосередньо на екзамені (максимум 40 балів).

Інформаційне забезпечення

Основна література

1. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 № 1805-III — фундаментальний правовий акт, що регулює суспільні відносини у сфері збереження пам'яток та визначає поняття предмета охорони.

2. ДБН А.2.2-14:2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам’яток культурної спадщини» — головний галузевий норматив, який регламентує порядок проведення та структуру Комплексних наукових досліджень (КНД).

3. ДСТУ 9273:2024 «Настанова щодо обстеження будівель і споруд для визначення та оцінювання їх технічного стану. Механічний опір та стійкість» — інженерний стандарт для оцінки конструктивної безпеки та категорій стану будівель.

4. СОУ ЖКГ 75.11-350.3.001:2015 «Житлові будинки. Правила визначення фізичного зносу житлових будинків» — нормативний документ для обчислення експлуатаційного старіння матеріалів у відсотках.

5. Закон України «Про охорону культурної спадщини» № 1805-III — основний документ, що містить ключові статті (ст. 1, 3, 16, 22, 32, 44), які регулюють діяльність у сфері збереження культурної спадщини.

6. Конституція України (стаття 54) — визначає обов'язок держави щодо збереження культурної спадщини та поваги до неї.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення (стаття 92) — регламентує відповідальність за порушення правил охорони та використання пам’яток історії та культури.

8. Кримінальний кодекс України (стаття 298) — встановлює відповідальність за незаконне проведення пошукових робіт, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини.

9. Постанова Кабінету Міністрів України № 1237 (від 01.10.2025 р.) — ключовий нормативно-правовий акт, який регламентує обов'язкову хронологічну диференціацію дефектів (розмежування історичного зносу та пошкоджень від воєнних дій) і цифрову верифікацію даних.

10. Постанова Кабінету Міністрів України № 423 — регулює порядок проведення оперативного обстеження об'єктів, пошкоджених внаслідок надзвичайних ситуацій та збройної агресії, для ухвалення рішень щодо їхньої невідкладної консервації.

11. Міжнародна хартія з консервації та реставрації пам’яток і визначних місць (Венеційська хартія, 1964 р.) — базовий міжнародний документ щодо пріоритету збереження автентичності матеріальної тканини пам'яток.

12. Хартия збереження історичних міст та міських територій (Вашингтонська хартія, 1987 р.) — принципи інтеграції пам'яток у структуру міського середовища.

13. Краківська хартія (2000 р.) — принципи реставрації та архітектурно-містобудівної регенерації архітектурної спадщини в контексті сталого розвитку.

14. ICOMOS Charter on the Principles for the Analysis, Conservation and Structural Restoration of Architectural Heritage (2003) — спеціалізована хартія ІКОМОС, яка визначає принципи конструктивного аналізу, тримальної здатності та інженерної реставрації історичних споруд.

15. «Збереження культурної спадщини. Словник термінів щодо розчинів, які застосовують у будівлях культурної спадщини» — приклад успішної гармонізації української нормативної бази зі стандартами європейського технічного комітету CEN/TC 346.

16. ДБН А.2.2-14:2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам’яток культурної спадщини» — головний нормативний документ галузі, що встановлює стадійність проектування та чіткі вимоги до виконання Комплексних наукових досліджень (КНД).

17. ДБН В.1.2-14:2018 «Система забезпечення надійності та безпеки будівельних об’єктів. Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель і споруд».

18. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» — у частині регулювання містобудівних обмежень в історичних зонах.

19. ДСТУ 9273:2024 «Настанова щодо обстеження будівель і споруд для визначення та оцінювання їх технічного стану. Механічний опір та стійкість» — визначає алгоритм оцінки тримальної здатності конструкцій, категорії технічного стану та регламентує пріоритет використання неруйнівних методів контролю на ОКС.

20. ДСТУ 9273:2024. «Настанова щодо обстеження будівель і споруд для визначення та оцінки їх технічного стану» — методологічна основа для класифікації дефектів та пошкоджень елементів споруд.

Допоміжні джерела інформації

21. Прибєга Л. В. Міжнародні засади охорони та реставрації архітектурної спадщини: Навчальний посібник. — К.: Мистецтво. — Видання детально роз'яснює механізми адаптації міжнародних вимог до національного пам'яткоохоронного законодавства України.

22. Вечерський В. В. Пам'яткознавство: Підручник. — К.: Знання. — Систематизує знання про пам'ятки та правові інструменти їх захисту, базуючись на українському законодавстві.

23. Науковий збірник: Охорона культурної спадщини: правові та організаційні аспекти (матеріали науково-практичних конференцій НДІ пам'яткоохоронних досліджень) — містить аналіз застосування окремих статей Закону № 1805-III на практиці.

24. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту (Гаазька конвенція) від 14.05.1954 р. — перший глобальний договір, що визначає правовий статус спадщини під час воєнних дій.

25. Перший протокол (1954 р.) та Другий протокол (1999 р.) до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту — регламентують посилений захист об'єктів виняткової значущості та кримінальну відповідальність за їхнє навмисне нищення.

26. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини від 16.11.1972 р. — правова основа формування Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та обов'язків держав щодо забезпечення охорони буферних зон.

27. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини від 17.10.2003 р. — розширює поняття спадщини на живі традиції, вирази та соціокультурні

28. Міжнародна хартія з консервації та реставрації пам’яток і визначних місць (Венеційська хартія, 1964 р.) — базовий міжнародний документ, що закріплює етичні принципи збереження автентичності матеріальної тканини пам'яток.

29. Міжнародна хартія з охорони історичних міст (Вашингтонська хартія, 1987 р.) — визначає принципи та методи збереження характеру історичних міських територій.

30. Краківська хартія (2000 р.) — «Принципи реставрації та консервації архітектурної спадщини», що адаптують пам'яткоохоронну діяльність до умов сталого розвитку міст та концепції адаптивного перевикористання.

31. ICOMOS Charter on the Principles for the Analysis, Conservation and Structural Restoration of Architectural Heritage (2003) — спеціалізована хартія, яка детально регламентує інженерний аналіз історичних конструкцій на засадах мінімального та реверсивного втручання.

32. Стандарти Технічного комітету CEN/TC 346 «Conservation of Cultural Heritage» — комплекс європейських нормативів, спрямованих на уніфікацію методів дослідження, матеріалів та термінології у реставраційній практиці країн ЄС.

33. «Збереження культурної спадщини. Словник термінів щодо розчинів, які застосовують у будівлях культурної спадщини» — приклад гармонізації національних стандартів із європейськими нормами CEN/TC 346. (ДСТУ EN 16572:2019 («Збереження культурної спадщини. Словник термінів щодо розчинів, які застосовують у будівлях культурної спадщини») є чинним національним стандартом в Україні (гармонізованим з європейським стандартом EN 16572:2015/2019))